

Τοποθέτηση του Γενικού Γραμματέα ΣΕΤΕ, κ. Γιώργου Βερνίκου στο Συνέδριο του Κύκλου Ιδεών «Η ΕΛΛΑΔΑ ΜΕΤΑ VIII: Η ΕΥΡΩΠΗ, Η ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ Ο ΚΑΤΑΓΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΠΡΟΚΛΗΣΕΩΝ. ΑΝΑΖΗΤΩΝΤΑΣ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ» | ΚΥΚΛΟΣ II: ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

Αθήνα, 17 Μαρτίου 2025

Στο Συνέδριο του ΚΥΚΛΟΥ ΙΔΕΩΝ, το οποίο έχει καθιερωθεί ως κορυφαία ετήσια συνάντηση διαλόγου και διαμόρφωσης στρατηγικών για το μέλλον, τα τελευταία χρόνια αναφερόμασταν στην αβεβαιότητα, αλλά δεν φανταζόμασταν το πώς ο καταγισμός των νέων προκλήσεων μας ξεπερνά, δημιουργώντας μία νέα πραγματικότητα.

Οι πρόσφατες εξελίξεις στη διεθνή πολιτική σκηνή, με την ανάληψη της Προεδρίας των Ηνωμένων Πολιτειών από τον Ντόναλντ Τραμπ και τη γενικότερη άνοδο της ακροδεξιάς στην Ευρώπη, έχουν φέρει σε δοκιμασία κάθε πολίτη που πιστεύει στον ορθολογισμό, την επιστήμη, την ολοκλήρωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και στις θεμελιώδεις αρχές του κράτους δικαίου και της δημοκρατίας. Οι νέες εξελίξεις αμφισβητούν τη φιλελεύθερη δημοκρατία, προβάλλουν ως μοναδικό κριτήριο την ισχύ με ωμό τρόπο και γεννούν ανησυχία και ερωτήματα για τη μελλοντική πορεία του κόσμου.

Πρόκειται απλά για μια παροδική κατάσταση ή για μια αναπόφευκτη ιστορική οπισθοχώρηση σύμφωνα με τη λογική ότι «η ιστορία προχωράει δύο βήματα μπροστά και ένα πίσω»; Ή μήπως βρισκόμαστε μπροστά σε κάτι βαθύτερο, μια συστημική μεταβολή που δεν έχουμε ακόμη κατανοήσει πλήρως; Η απάντηση σ' αυτό το ερώτημα, από την πλευρά μου, είναι ότι απαιτείται αντίσταση σ' όλα αυτά που συμβαίνουν γύρω μας.

Η κοινωνική και πολιτική πόλωση που παρατηρείται σήμερα, τόσο στις Ηνωμένες Πολιτείες όσο και στην Ευρώπη, εντείνεται από την αλληλεπίδραση των νέων τεχνολογιών και των κοινωνικών δικτύων, που διευκολύνουν τη διάδοση ψευδών ειδήσεων και την ενίσχυση ακραίων ιδεολογιών. Η αμφισβήτηση της επιστήμης, η αποδόμηση της αλήθειας και η υπονόμηση των δημοκρατικών θεσμών είναι επικίνδυνα φαινόμενα που επιτείνουν την αίσθηση αβεβαιότητας και απογοήτευσης.

Στα προηγούμενα Συνέδρια είχαμε αναφερθεί σ' όλα αυτά τα προβλήματα. Άλλωστε και στη διάρκεια του Συνεδρίου μας οι ομιλητές θα αναλύσουν όλες τις αβεβαιότητες, τόσο από τις διεθνείς προκλήσεις, όπως τις γεωπολιτικές, οικονομικές και κλιματικές αβεβαιότητες, όσο και απ' όλα τα προβλήματα της ελληνικής οικονομίας, τις ανισότητες και τις αδυναμίες της διακυβέρνησης.

Επιτρέψτε μου λοιπόν να περιοριστώ κυρίως σε ορισμένες δικές μου σκέψεις και σε θέματα τουρισμού:

- Το 2024 ήταν η νέα χρονιά αναφοράς για τον ελληνικό τουρισμό. Το σύνολο των αφίξεων με την κρουαζιέρα φαίνεται ότι ξεπερνά τα 40 εκατ. και τα έσοδα τα 21,7 δισ. ευρώ. Οι θέσεις απασχόλησης στις τουριστικές δραστηριότητες την υψηλή περίοδο είναι της τάξης των 700.000(16%) και μ' ένα σημαντικό έλλειμμα εργαζομένων. Η συμμετοχή στο ΑΕΠ της χώρας είναι άμεσα 13% και με τους πολλαπλασιαστές μεταξύ 25 και 30%. Ο τουρισμός έχει μεγάλο αντίκτυπο στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, καθώς και στην απασχόληση στην Ευρωπαϊκή Ένωση και συμμετέχει κατά 10% στην Ε.Ε. και κατά 11,1% στην απασχόληση. Θεωρείται ένας από τους τομείς όπου η Ε.Ε. έχει ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα και στα πλαίσια αυτά η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εργάζεται για να συντονίσει και να συμπληρώσει τις πρωτοβουλίες για τον τουριστικό τομέα των κρατών-μελών. Το 2025 -παρά τις διεθνείς αβεβαιότητες την ακρίβεια και τα προβλήματα- προβλέπεται να συνεχιστεί η καλή πορεία του ελληνικού τουρισμού, τα δε μηνύματα των προκρατήσεων είναι θετικά απ' όλες τις βασικές μας αγορές.
- Ο τουρισμός -διεθνώς και διαχρονικά- αποδεικνύεται ένας από τους πιο σταθερά αναπτυσσόμενους τομείς και προβλέπεται ότι θα συνεχίσει μακροπρόθεσμα τη σταθερή ανοδική πορεία των τελευταίων εβδομήντα ετών, παρά τις όποιες ενδιάμεσες διακυμάνσεις. Το σίγουρο είναι ότι το ταξίδι παραμένει προτεραιότητα με ανοδικές προοπτικές.

- Απ' όλες τις σύγχρονες προκλήσεις, η κλιματική αλλαγή αποτελεί τη μεγαλύτερη και πιο δυσεπίλυτη και απαιτεί διεθνείς συναινέσεις. Είναι επίσης σίγουρο ότι οι αυξανόμενες τουριστικές ροές επιβαρύνουν τη βιώσιμη ανάπτυξη πολλών προορισμών, που απαιτούν σημαντική εγρήγορση για την οικονομική, περιβαλλοντική και κοινωνική βιωσιμότητα του τουριστικού τομέα.
- Παράλληλα, εστιάζοντας στον ελληνικό τουρισμό και τις προκλήσεις που καλούμαστε ν' αντιμετωπίσουμε, αναφέρω: Τη χρονική και χωρική συγκέντρωση, τη διαχείριση της τουριστικής δραστηριότητας, ζητήματα υποδομών, στέγασης και την έλλειψη ανθρώπινου δυναμικού. Η πλειονότητα αυτών των ζητημάτων αφορούν «τα του οίκου μας» και εντάσσονται κάτω από την ευρύτερη ομπρέλα θεμάτων διαχείρισης προορισμών και βιώσιμης ανάπτυξης.
- Σε αυτό το πλαίσιο, θα πρέπει να εστιάσουμε στα θέματα που μπορούμε να ελέγξουμε ως χώρα και ως επιχειρηματίες.
- Υπάρχει μία συζήτηση που γίνεται για το λεγόμενο «παραγωγικό μοντέλο της χώρας». Ενώ επανηλλειμένα το έχουμε συζητήσει και το έχουμε συμφωνήσει -στην ΟΚΕ με τις παραγωγικές τάξεις και τα πολιτικά κόμματα, στη ΔΙΑΝΕΟΣΙΣ, στην Έκθεση Πισσαρίδη, σ' όλους τους έγκριτους φορείς, αλλά και στον ΚΥΚΛΟ ΙΔΕΩΝ- εξακολουθεί ο καθένας να το εννοεί, δίνοντας δικό του περιεχόμενο από τη σκοπιά των συμφερόντων του. Η αλήθεια είναι ότι η αγορά προσδιορίζει το παραγωγικό μοντέλο και με αυστηρά τραπεζικά κριτήρια πρέπει να γίνονται οι επιλέξιμες επιχειρηματικές προτάσεις και πρωτοβουλίες. Και φυσικά, συμφωνούμε ότι δεν νοείται σήμερα ένας κεντρικός σοβιετικού τύπου σχεδιασμός. Νέο παραγωγικό μοντέλο χρειάζεται σίγουρα για το πώς εννοούμε εμείς οι ίδιοι τη σχέση μας με την κοινωνία, την οικονομία και την αποτελεσματικότητα του θεσμικού πλαισίου της κοινωνίας μας. Θα μπορούσαμε να συμφωνήσουμε ότι παραγωγικό μοντέλο εννοούμε «ό,τι κάνουμε ή ό,τι μπορούμε να κάνουμε, να το κάνουμε καλύτερα», με σωστό σχεδιασμό και στρατηγική. Ο τουρισμός, ως ατμομηχανή της ελληνικής οικονομίας, πιστεύει ότι πράγματι απαιτείται καλύτερος σχεδιασμός σε όλες τις επιμέρους οικονομικές δραστηριότητες. Ο τουρισμός πιστεύει στην ισόρροπη και βιώσιμη ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας, δεν έχει και δεν απαιτεί κανένα πρόνομο.
- Για ν' αξιοποιήσει ο ελληνικός τουρισμός τη δυναμική του, απαιτείται μια καλά σχεδιασμένη στρατηγική. Ως ΣΕΤΕ, έχουμε καταθέσει συγκεκριμένες προτάσεις για τις παρεμβάσεις που θεωρούμε αναγκαίες και προσπαθούμε να συμβάλουμε θετικά σ' όλα τα επίπεδα του σχετικού διαλόγου. Εκτιμούμε ότι έγινε καλή διαχείριση του τουρισμού την περίοδο του κορονοϊού και έγιναν και σημαντικά βήματα στην ψηφιακή διακυβέρνηση. Σήμερα όμως παρατηρούνται σοβαρά προβλήματα σ' όλα τα επιμέρους θέματα: γραφειοκρατίας, αδειοδοτήσεων, εφαρμογής σχεδίων, χωροταξίας, επιβαρύνσεων και αναγκαίου διαλόγου.
- Συγκεκριμένα για τον χωροταξικό σχεδιασμό, αυτός αποτελεί πρώτη προτεραιότητα για την ανάπτυξη όλων των κλάδων της οικονομίας και φυσικά είναι απαραίτητο το χωροταξικό πλαίσιο για τον τουρισμό, το οποίο θα περιλαμβάνει σαφείς κατευθυντήριες γραμμές και ταυτόχρονα θα προσφέρει ευελιξία στην ανάπτυξη των υποδομών. Αυτό πρέπει να γίνεται με σεβασμό στην προστασία του περιβάλλοντος και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων. Σημειώνω ότι σήμερα επικρατεί μία παραλυτική κατάσταση στην έγκριση επενδυτικών σχεδίων, που οφείλεται στις παθογένειές μας, τη νοοτροπία μας, αλλά και στη γενικότερη λειτουργία του πολιτικού συστήματος.
- Παράλληλα, ο ρόλος των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) είναι πολύ σημαντικός στη διαχείριση και λειτουργία των τουριστικών προορισμών. Έχουμε καταθέσει σειρά προτάσεων, με επίκεντρο το μοντέλο των Οργανισμών Διαχείρισης και Προώθησης Προορισμών (DMMOs).
- Ο ρόλος της μικρής επιχειρηματικότητας είναι σημαντικός και αποτελεί τον πυρήνα του ελληνικού τουρισμού. Οι μικρές επιχειρήσεις πρέπει να έχουν πρόσβαση σε χρηματοδοτικά εργαλεία, ώστε ν' αναπτυχθούν, να καινοτομήσουν και να βελτιώσουν τις υπηρεσίες τους. Πρέπει να είναι επίσης κατανοητές οι διαφορές και οι ιδιαιτερότητες που υπάρχουν ανάμεσα στις μικρομεσαίες και τις μεγάλες επιχειρήσεις. Οι

αυξήσεις τιμών, οι επιβαρύνσεις και οι κάθε είδους δυσλειτουργίες είναι πολλαπλασιαστικά αρνητικές για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

- Η έλλειψη ανθρώπινου δυναμικού αποτελεί μια πρόκληση που, αν και διεθνής, επηρεάζει τον ελληνικό τουριστικό κλάδο με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Η εποχικότητα άλλωστε και η φύση της δραστηριότητας δυσχεραίνουν την κατάσταση. Η ανάγκη για στρατηγικές λύσεις παραμένει επιτακτική, περιλαμβανομένων και των εργασιακών σχέσεων, που είναι επακόλουθο μιας άλλης προγενέστερης εποχής. Η αλλαγή κουλτούρας, η ενίσχυση του εκπαιδευτικού συστήματος, η ανάπτυξη δεξιοτήτων (reskilling/upskilling), η βελτίωση των εργασιακών συνθηκών και των αμοιβών, καθώς και η στήριξη της εργασίας έναντι της ανεργίας, είναι προτάσεις που μπορούν να δώσουν απαντήσεις. Τα εργασιακά θέματα είναι αλληλένδετα και με τις μεταναστευτικές πολιτικές.

Πώς λοιπόν μπορούμε ν' ανταποκριθούμε στις προκλήσεις; Σ' αυτό το πλαίσιο συνοψίζω ότι θα πρέπει να εστιάσουμε στα θέματα που μπορούμε να ελέγξουμε ως χώρα, ως επιχειρηματίες και ατομικά:

- Ως χώρα: Θα πρέπει να επιδιώξουμε μια αύξηση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας, υλοποιώντας μεταρρυθμίσεις, που θα θέσουν την οικονομία σε τροχιά βιώσιμης ανάπτυξης προς όφελος όλων. Στην Ελλάδα οι κρίσιμοι τομείς για μεταρρύθμιση περιλαμβάνουν την ταχεία επίλυση διαφορών, την απλοποίηση των διοικητικών διαδικασιών, τη σταθερότητα του φορολογικού συστήματος και την αποδοτικότητα των δημόσιων δαπανών. Η Κυβέρνηση και το πολιτικό σύστημα, που κατά την άποψή μου διακατέχονται από μια παλαιοκομματική αντίληψη και δεν ανταποκρίνονται στις ανάγκες της εποχής, οφείλουν να προχωρήσουν σε συστηματικές αλλαγές. Να δημιουργήσουν απλά και διαφανή συστήματα μέσα σ' ένα κλίμα συναίνεσης, που η πρωταρχική ευθύνη είναι της κυβέρνησης και που θα ενισχύσουν την εμπιστοσύνη των πολιτών και των επιχειρήσεων.
- Ως επιχειρηματίες (του τουρισμού): Δεδομένου ότι η χώρα μας διαθέτει ένα εξαιρετικά ισχυρό brand name και κατατάσσεται στις κορυφαίες επιλογές των ταξιδιωτών και παράλληλα ο ελληνικός τουρισμός θεωρείται ο βασικός πυλώνας της ελληνικής οικονομίας, έχουμε την ευθύνη, όχι μόνο να προβληματιζόμαστε, αλλά και να βελτιωνόμαστε συνεχώς. Το σύνθημά μας πρέπει να είναι -και το τονίζω: **«ό,τι κάνουμε καλά, να το κάνουμε ακόμη καλύτερα»**, διασφαλίζοντας στο μέτρο του δυνατού το μέλλον της βασικής πηγής εισοδήματος και πλούτου για τη χώρα μας.
- Ατομικά: Απαιτείται ενεργός συμμετοχή των πολιτών και αντίσταση. Αντίσταση σημαίνει καταρχήν πίστη σε αρχές και αξίες και αντίθεση στην κυρίαρχη δυναμική που υπάρχει σήμερα για εύκολες λύσεις υποβάθμισης των πολιτισμικών μας κατακτήσεων, του εγωισμού και της κυνικότητας. Να συμμετέχουμε και ν' απαιτούμε, μέσα και από τη συμμετοχή μας σε συζητήσεις, Ομίλους, Σωματεία, Κινήσεις Πολιτών και πολιτικά σχήματα, ν' ακούγεται η φωνή μας, ώστε να επηρεάζουμε περισσότερο τη δημόσια ζωή και τα κόμματα. Μόνο έτσι μπορούμε να ελπίζουμε ότι το εκκρεμές της ιστορίας -που κινείται ανάμεσα στην αυτοκαταστροφή και την αναζήτηση της αλήθειας- θα κινηθεί ξανά προς την κατεύθυνση της προόδου.